

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра маркетингу, менеджменту та публічного адміністрування

Н.С. Приймак, Н.С. Іванова, І.А. Карабаза

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

Ступінь: магістр

Кривий Ріг
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра маркетингу, менеджменту та публічного адміністрування

Н.С. Приймак, Н.С. Іванова, І.А. Карабаза

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

Ступінь: магістр

Затверджено на засіданні
кафедри маркетингу, менеджменту та
публічного адміністрування
Протокол № 4
від “16” жовтня 2020 р.

Схвалено навчально-методичною радою
ДонНУЕТ
Протокол № 3
від “24” листопада 2020 р.

**Кривий Ріг
2020**

УДК 005.3(072)
П 75

Приймак, Н.С., Іванова Н.С., Карабаза, І.А.

П 75 Корпоративне управління: методичні рекомендації з вивчення дисципліни [Текст] / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Каф. маркетингу та менеджменту; Н.С. Приймак, Н.С. Іванова, І.А. Карабаза. Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2020. 53 с.

Методичні рекомендації призначені для студентів всіх форм навчання і покликані допомогти здобувачам вищої освіти організувати вивчення дисципліни «Корпоративне управління» завдяки інформації щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань для самостійного вивчення та розподілу балів за видами робіт, що виконуються студентами протягом вивчення дисципліни. Методичні рекомендації містять перелік питань для підготовки до підсумкового контролю та перелік рекомендованої літератури.

© Приймак Н.С., Іванова Н.С., Карабаза І.А.
2020

© Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені Михайла
Туган-Барановського, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	10
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи корпоративного управління	11
Змістовий модуль 2. Реалізація корпоративного управління	19
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	29
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи корпоративного управління	30
Змістовий модуль 2. Реалізація корпоративного управління	41

ВСТУП

Успішне набуття та розвиток фахових компетенцій здобувачів вищої освіти рівня магістр не можливі без опанування закономірностей діяльності сучасних корпоративних форм бізнесу, вивчення основ забезпечення їх ефективності та стабільності діяльності. Сучасний представник ділової спільноти – це людина, яка здатна забезпечувати управління в умовах різних корпоративних структур, обізнана у особливостях їх діяльності. Саме тому, засвоєння дисципліни «Корпоративне управління» є надзвичайно важливим для здобувачів вищої освіти.

Дисципліна «Корпоративне управління» забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти магістерського рівня і разом з іншими дисциплінами формує інтегрований підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців високої кваліфікації.

Мета – формування у здобувачів вищої освіти системи знань з теоретичних аспектів світового та вітчизняного досвіду здійснення корпоративного управління, а також набуття практичних навичок управління корпоративними структурами різних типів.

Завдання: вивчення сутності корпоративного управління та його особливостей; ознайомлення із основними сучасними моделями корпоративного управління; вивчення особливостей управління господарськими товариствами; ознайомлення із акціонерними товариствами, порядком їх корпоративного управління та особливостей його реалізації; вивчення особливостей управління корпоративним капіталом та відносин власності; вивчення основних органів управління корпоративних структур та їх особливостей функціонування; ознайомлення із типами цінних паперів, які застосовуються в корпоративному управлінні, набуття навичок визначення їх вартості; опанування особливостей реалізації прийомів оцінки ефективності та якості реалізації корпоративного управління.

Методичні вказівки для вивчення дисципліни містять матеріал, який логічно та послідовно розкриває зміст основних тем курсу, завдання для поглибленого засвоєння питань тем, а також завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Основою для складання методичних вказівок стала базова література (підручники, навчальні посібники, монографії).

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Обов'язкова для студентів спеціальності 073 «Менеджмент»
Семестр (осінній / весняний)	весняний
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість змістових модулів	2
Лекції, годин	32
Практичні / семінарські, годин	32
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	86
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	4
самостійної роботи студента	5,4
Вид контролю	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Головною метою дисципліни «Корпоративне управління» є вивчення теоретичних аспектів світового та вітчизняного досвіду здійснення корпоративного управління, набуття практичних навичок управління корпоративними структурами.

Основними завданнями дисципліни є:

- вивчення сутності корпоративного управління та його особливостей;
- ознайомлення із основними сучасними моделями корпоративного управління;
- вивчення особливостей управління господарськими товариствами;
- ознайомлення із акціонерними товариствами, порядком їх корпоративного управління та особливостей його реалізації;
- вивчення особливостей управління корпоративним капіталом та відносин власності;
- вивчення основних органів управління корпоративних структур та їх особливостей функціонування;
- ознайомлення із типами цінних паперів, які застосовуються в корпоративному управлінні, набуття навичок визначення їх вартості;
- опанування особливостей реалізації прийомів оцінки ефективності та якості реалізації корпоративного управління.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є інструменти корпоративного управління та їх ефективність.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

- Тема 1. Сутність корпоративного управління.
- Тема 2. Основні сучасні моделі корпоративного управління.
- Тема 3. Господарські товариства як об'єкт корпоративного управління.
- Тема 4. Акціонерні товариства в Україні.
- Тема 5. Управління корпоративним капіталом та відносини власності.
- Тема 6. Органи управління акціонерним товариством та порядок їх роботи.
- Тема 7. Цінні папери та їх роль в корпоративному управлінні.
- Тема 8. Ефективність та якість корпоративного управління.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи корпоративного управління					
Тема 1. Сутність корпоративного управління	18	4	4	-	10
Тема 2. Основні сучасні моделі корпоративного управління	18	4	4	-	10
Тема 3. Господарські товариства як об'єкт корпоративного управління	18	4	4	-	10
Тема 4. Акціонерні товариства в Україні	18	4	4	-	10
Разом за змістовим модулем 1	72	16	16	-	40
Змістовий модуль 2. Реалізація корпоративного управління					
Тема 5. Управління корпоративним капіталом та відносини власності	18	4	4	-	10
Тема 6. Органи управління акціонерним товариством та порядок їх роботи	18	4	4	-	10
Тема 7. Цінні папери та їх роль в корпоративному управлінні	18	4	4	-	10
Тема 8. Ефективність та якість корпоративного управління	24	4	4	-	16
Разом за змістовим модулем 2	78	16	16	-	46
Усього годин	150	32	32	-	86

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема заняття	Кількість годин
1.	Семінар – розгорнута бесіда Сутність та природа корпоративного управління	2
2.	Семінар – розгорнута бесіда Типи корпоративних структур	2

№ з/п	Вид та тема заняття	Кількість годин
3.	Семінар запитань і відповідей Системи корпоративного управління	2
4.	Семінар – дискусія Моделі корпоративного управління	2
5.	Семінар з виконанням практичних завдань Господарські товариства як об'єкт корпоративного управління	2
6.	Семінар з виконанням практичних завдань Типи товариств та особливості їх управління	2
7.	Семінар запитань і відповідей Риси та типи акціонерних товариств	2
8.	Семінар з виконанням практичних завдань Особливості функціонування акціонерних товариств	2
9.	Семінар з виконанням практичних завдань Сутність та формування корпоративного капіталу	2
10.	Семінар з виконанням практичних завдань Вплив відносин власності на корпоративний капітал	2
11.	Семінар з запитань та відповідей Загальні збори та наглядова рада акціонерного товариства	2
12.	Семінар з виконанням практичних завдань Виконавчі органи акціонерного товариства	2
13.	Семінар – дискусія Сутність та значення цінних паперів в діяльності корпоративних структур	2
14.	Семінар з виконанням практичних завдань Види цінних паперів та їх використання в діяльності корпоративних структур	2
15.	Семінар з виконанням практичних завдань Ефективність діяльності корпорації	2
16.	Семінар з виконанням практичних завдань Оцінка ефективності корпоративного управління	2
Разом		32

5. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: на протязі семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю-екзамену (50 балів).

**Оцінювання студентів протягом семестру
(денна форма навчання)**

№ теми семінарського/ практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Аудиторна робота				Позааудиторна робота	Сума балів
	Тестові завдання	Завдання для самостійного виконання	Обговорення теоретичних питань теми	ПМК	Завдання для самостійного виконання	
Змістовий модуль 1						
1	1		1			2
2	1	1				2
3	2		1		1	4
4	2	1	1			4
5	2	1				3
6	1	1				2
7	2	1				3
8	1	1			1	3
				3		3
Разом змістовий модуль 1	12	6	3	3	2	26
Змістовий модуль 2						
9	1	1				2
10	1	1				2
11	2					2
12	1	2				3
13	1		1			2
14	1	1			1	3
15	1	1			1	3
16	2	1	1		1	5
				2		2
Разом змістовий модуль 2	10	7	2	2	3	24
Разом	22	13	5	5	5	50

**Оцінювання студентів протягом семестру
(заочна форма навчання)**

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	50	100
20	20	10		

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення

дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

**ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Тема 1. Сутність корпоративного управління

Семінарське заняття 1.1. Сутність та природа корпоративного управління

Семінар – розгорнута бесіда

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення у формі бесіди основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Сутність корпорацій та корпоративного управління: визначення у наукових колах та законодавчій базі.
2. Корпоративне управління у вузькому та широкому сенсі.
3. Сучасні проблеми корпоративного управління.
4. Суб'єкти корпоративного управління та їх характеристика.
5. Об'єкти корпоративного управління та їх характеристика.

2. Надайте сполучення визначенням (позначено номерами) та термінам (позначено літерами):

1. система взаємовідносин між власниками (акціонерами) та виконавчими органами господарського товариства щодо управління його діяльністю.
2. система, за допомогою якої спрямовують та контролюють діяльність господарського товариства.
3. об'єднання, співтовариство) - товариство, в якому на основі централізації капіталів здійснюється колективне присвоєння результатів виробничої діяльності.
4. господарські товариства.
5. пасивність акціонерів щодо участі в управлінні корпорацією у випадку високої розпорошеності капіталу між значною кількістю власників.

- A. корпорація
- B. одна із проблем сучасного корпоративного управління
- C. об'єкти корпоративного управління
- D. у широкому розумінні корпоративне управління
- E. корпоративне управління

3. Напишіть коротке повідомлення „ Проблеми забезпечення ефективності корпоративного управління у Дніпропетровському регіоні: відмінні особливості від проблем державного рівня”

Тема 1. Сутність корпоративного управління
Семінарське заняття 1.2. Типи корпоративних структур
Семінар – розгорнута бесіда

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення у формі бесіди основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Мета та задачі класифікації корпоративних структур.
2. Основні ознаки типізації корпоративних структур.
3. Характеристика функцій корпоративного управління.

2. Закінчіть речення та підготуйтеся до обговорення результатів у групі:

1. Сучасна класифікація корпорацій у науковій спільноті це

2. Наука, що займається вивченням сутності корпоративного управління

3. Фахівець із корпоративного управління

4. Вкажіть з якими науками корпоративне управління має найбільш тісний теоретичний та методичний зв'язок

5. Корпоративне утворення – це

6. Функцій корпоративного управління проявляється у

3. Надайте розгорнуту характеристику ситуацій та підготуйтеся до їх дискусійного обговорення:

Ситуація 1. Розсташувати функції корпоративного управління в порядку убування їх важливості для підприємства. Надайте відповідь стосовно обґрунтування порядку розсташування трьох найбільш важливих та трьох найменш важливих.

Ситуація 2. Надайте характеристику сучасного фахівця у сфері корпоративного управління. Які його національні особливості Ви може виділити?

Тема 2. Основні сучасні моделі корпоративного управління
Семінарське заняття 2.1. Системи корпоративного управління
Семінар запитань і відповідей

План заняття:

1. Фронтальне та індивідуальне опитування за основними положеннями теми та питаннями самостійного вивчення:

1. Інсайдерські системи корпоративного управління.
2. Аутсайдерські системи корпоративного управління.

2. Індивідуальне тестування

3.Надайте відповідь на запитання (надайте відповідь «так» чи «ні», поясніть).

1. Можна виокремити чотири основні моделі корпоративного управління.
2. Модель корпоративного управління — це сполучення, набір системоутворюючих компонентів.
3. У кожній країні під впливом економічних та правових особливостей і традицій, а також інших факторів склалася своя специфічна (індивідуальна) система корпоративного управління.
4. Під інсайдерським контролем (управлінням) розуміють модель управління, в якій права контролю передаються від інсайдера до аутсайдера (банк, інші фінансові структури або зовнішні інвестори).
6. Інсайдерська система управління передбачає концентрацію власності в руках незначної кількості осіб, які володіють великими частками корпоративного капіталу.
7. Аутсайдерська система управління виключає розпорошеність акціонерного капіталу в руках значної кількості осіб.
8. Аутсайдери завжди достатньо інформовані.
9. Основою інсайдерського управління є максимізація добробуту не лише акціонерів, а й трудового колективу, держави, загалом всіх учасників корпорації.
10. Переважна частина функцій аутсайдерського управління здійснюється юридичними чи фізичними особами, а органи управління корпоративним підприємством перебувають під їх прямим впливом.

4. Підготуйтеся до обговорення доповідей за наступними теоретичними напрямками:

- наукове підґрунття становлення сучасних систем корпоративного управління;
- переваги та недоліки аутсайдерських та інсайдерських систем корпоративного управління

Тема 2. Основні сучасні моделі корпоративного управління
Семінарське заняття 2.2. Моделі корпоративного управління
Семінар - дискусія

План заняття:

1. Дискусійне обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Англо-американська модель корпоративного управління.

2. Німецька модель корпоративного управління.
3. Японська модель корпоративного управління.

2. Розв'язання ситуаційних завдань та їх обговорення у академічній групі.

Ситуація 1. Проаналізувати три моделі (американську, німецьку, японську) корпоративних відносин. Порівняльну характеристику за певними елементами оформити в таблиці.

Ситуація 2. Розкрити особливості набуття, акумулювання та обробки інформаційних масивів в умовах американської та німецької моделей корпоративного управління.

Ситуація 3. Що таке кодекс корпоративного управління? Проаналізуйте на прикладі українських чи світових корпорацій його призначення та його значення.

4. Заслуховування та дискусійне обговорювання доповідей на теми:

- Фіктивний капітал та його роль в різних моделях корпоративного управління;
- Країни, у яких використовується німецька модель корпоративного управління та її переваги для них;
- Характеристика систем "входу" та "виходу" капіталу в умовах японської моделі корпоративного управління.

Тема 3. Господарські товариства як об'єкт корпоративного управління

Семінарське заняття 3.1. Моделі корпоративного управління

Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Поняття та економічні риси господарських товариств.
2. Порядок створення господарських товариств.
- 3 Установчі документи господарських товариств.
4. Засновники та учасники господарських товариств.

2. Індивідуальне тестування.

3. Розв'язання практичних завдань.

Завдання 1. Провести аналіз впливу зовнішнього середовища господарського товариства, з діяльністю якого Ви знайомі. (фактори впливу: політичні, економічні, конкуренція, техніко-технологічні, соціальні, географічні)

Завдання 2. Вихідні дані про акціонерне товариство. «Відкрите акціонерне товариство «Промінь» створено на базі державного підприємства «Промінь» в 1998 році. Основні види діяльності – виробництво внутрішніх та зовнішніх освітлювальних приладів. Кількість працюючих складає – 2400 чоловік. В 2012 році відкрите акціонерне товариство перетворилося у публічне акціонерне

товариство. Обрані органи управління: наглядова рада – 7 чоловік, ревізійна комісія – 5 чоловік. Сформоване правління в кількості 9 чоловік. Статутний капітал ПАТ «Промінь» складає 25385245 грн. І він поділений на 101540980 іменних акцій, номінальною вартістю 0,25 грн. Згідно із статутом в товаристві може створюватися резервний фонд у розмірі 15 відсотків статутного капіталу, а величина щорічних відрахувань в цей фонд не може бути меншою ніж 5 відсотків суми чистого прибутку товариства за рік.

Структура статутного капіталу наступна:

76 % акцій належить державі і підлягає продажу.

13 % акцій належить юридичним особам.

11 % акцій належить фізичним особам (членам трудового колективу).

Ситуація

20 січня 2015 року на засіданні наглядової ради були розглянуті питання порядку дня чергових річних зборів акціонерів в тому числі питання:

1. Звіт правління про результати фінансово-господарської діяльності товариства у 2014 році та прийняті рішення за наслідками його розгляду.

2. Про розподіл чистого прибутку ПАТ «Промінь» отриманого за результатами 2014 року.

За результатами обговорення був сформований і затверджений порядок денний чергових зборів акціонерів в тому числі були включені вище зазначені питання.

Питання для обговорення.

1. Чи відноситься до компетенції наглядової ради питання формування та затвердження питань порядку денного зборів акціонерів? » [6]

2. Чи правильно голосував представник держави на засіданні наглядової ради?

Тема 3. Господарські товариства як об'єкт корпоративного управління Семінарське заняття 3.2. Типи товариств та особливості їх управління Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Товариства з обмеженою відповідальністю та їх різновиди.

2. Переваги та недоліки функціонування товариств з обмеженою відповідальністю в Україні.

3. Товариства з додатковою відповідальністю та їх межі створення і функціонування.

4. Причини обмеженого поширення товариства з додатковою відповідальністю в Україні.

2. Індивідуальне тестування.

3. Розв'язання практичних завдань.

Завдання 1. Проаналізувати динаміку кількості акціонерних товариств в Україні за останні п'ять років (представити результати в таблиці). Виявити тенденцію зміни частки приватних та публічних акціонерних товариств (відобразити на круговій діаграмі). Чим це обумовлено?

Завдання 2. Складіть дорожню карту для створення товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю. Обов'язково зазначте органи державної влади які задіяні у організаційно-процедурних моментах створення даних корпоративних структур.

Завдання 3. «Визначити планову потребу в капіталі новостворюваного товариства з обмеженою відповідальністю, якщо прогнози розрахунки дають таку інформацію:

1. Затрати, пов'язані із заснуванням підприємства — 2889 тис. грн.
2. Первісна вартість необхідної для виробництва планового обсягу продукції виробничої споруди — 71,1 млн. грн.
3. Придбання машин та обладнання — 2600 тис. грн.
4. Щоденні виплати на закупку сировини та матеріалів — 657 тис. грн.
5. Середньоденні витрати на утримання персоналу — 235 тис. грн.
6. Середньоденні витрати за іншими видами елементів затрат — 774 тис. грн.
7. Середній період з моменту оплати вартості сировини та матеріалів до запуску їх у виробництво — 8 днів.
8. Тривалість виробничого циклу — 3 дні.
9. Середній термін зберігання готової продукції на складі — 6 днів.
10. Збут готової продукції здійснюється з відстрочкою платежу у 10 днів» [9].

Тема 4. Акціонерні товариства в Україні

Семінарське заняття 4.1. Риси та типи акціонерних товариств

Семінар запитань і відповідей

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Характерні риси акціонерних товариств.
2. Типи акціонерних товариств.
3. Створення та заснування акціонерного товариства.
4. Статут акціонерного товариства.
5. Права та обов'язки акціонерів товариства.
6. Виділ та припинення акціонерного товариства.
7. Ліквідація акціонерного товариства.

2. Індивідуальне тестування.

3. Надайте відповідь на запитання (надайте відповідь «так» чи «ні», поясніть).

1. У світовій практиці корпоративне управління здійснюється в основному в акціонерних товариствах.
2. Акціонери відповідають за зобов'язаннями товариства і несуть ризик повних збитків, пов'язаних з діяльністю товариства.
3. Акціонерне товариство не відповідає за зобов'язаннями акціонерів.
4. Акціонерні товариства за типом поділяються на публічні акціонерні товариства, закриті товариства та приватні акціонерні товариства.
5. З 01 січня 2019 року за умови відсутності публічної пропозиції акцій для ПрАТ залишиться два обов'язкових способи розкриття інформації на фондовому ринку: публікація на власному веб-сайті; публікація у будь-якій соцмережі.
6. Акціонерне товариство створюється без обмеження строку діяльності.
7. Засновниками акціонерного товариства можуть бути одна або дві особи.
8. У разі заснування товариства однією особою засновницький договір не укладається.
9. Кількість голосів засновника на установчих зборах акціонерного товариства визначається кількістю акцій товариства.
10. Статутом акціонерного товариства може бути передбачено надання засновникам товариства додаткових прав чи повноважень.

4. Здійснить складання плану організаційно-розпорядчих дій по:

- ліквідації акціонерного товариства;
- виділу акціонерного товариства.

Тема 4. Акціонерні товариства в Україні
Семінарське заняття 4.2. Особливості функціонування акціонерних товариств
Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Особливості функціонування приватних акціонерних товариств
2. Особливості функціонування публічних акціонерних товариств
3. Особливості функціонування закритих акціонерних товариств (узагальнення досвіду).

2. Індивідуальне тестування.

3. Розв'язання практичних завдань.

Завдання 1. «Ви маєте вибір способів входження в бізнес: придбати існуюче підприємство або створити власний бізнес. Оцінюючи можливі варіанти, візьміть до уваги оцінку вартості підприємства, яке збираєтесь придбати. Згадайте, коли

балансова вартість стає важливим фактором у переговорах щодо придбання підприємства?

1) за попередніми оцінками балансова вартість підприємства, яке Ви збираєтесь придбати становить 1,6 млн. грн. За останні 5 років щорічні доходи цього підприємства коливалися в межах 1,2-1,8 млн. грн.;

2) для створення своєї власної справи, тобто нового підприємства, необхідно витратити щонайменше 2 млн. грн.;

3) за підрахунками чисті річні доходи підприємства, яке Ви збираєтесь придбати, становлять 800 тис. грн., а коефіцієнт середньої ціни однієї акції аналогічних підприємств дорівнює 3,9.

Який варіант Ви вибираєте? Якщо вирішили придбати діюче підприємство, то яку суму вартості підприємства будете обговорювати під час переговорів?» [6]

Завдання 2. «Оголошений статутний фонд Товариства, засновниками якого є дві фізичні особи і одна юридична особа становить 462500 грн. Визначити, яка сума вноситься на момент реєстрації товариства і до закінчення року, якщо у статутному фонді частка 1-ї особи становить 40%; 2-ї особи – 10%, а юридичної особи – 50%?» [9]

Завдання 3. Скласти оголошення про проведення чергових зборів акціонерів ПрАТ «ПівнГЗК», враховуючи необхідність перевиборів органів управління. Де воно буде розміщене?

Завдання 4. «Публічне акціонерне товариство випустило 100 тис. простих акцій по 5 грн. кожна і 50 тис. привілейованих по 50 грн. кожна. Якщо для забезпечення контрольного пакета акцій достатньо 50%, то якою буде сума акціонерного капіталу і контрольного пакета?» [6]

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 . РЕАЛІЗАЦІЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Тема 5. Управління корпоративним капіталом та відносини власності Семінарське заняття 5.1. Сутність та формування корпоративного капіталу Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Сутність корпоративної власності.
2. Економічна роль статутного капіталу.
3. Формування капіталу підприємств корпоративного типу.

3. Дискусійне обговорення проблемних питань:

1. Що таке корпоративна власність? Назвіть основні функції власності в корпоративному управлінні.
2. Що таке статутний капітал корпорації?
3. Які Вам відомі підходи до формування статутного капіталу? Охарактеризуйте їх.
4. Назвіть основні вимоги до формування статутного капіталу. У яких нормативних документах вони зазначені?
5. Охарактеризуйте резервний капітал підприємства та вимоги до його формування. На які цілі він може бути використаний?

4. Заслуховування та обговорювання інформаційних повідомлень про порядок створення статутного капіталу та резервного капіталу підприємств за вибором здобувачів вищої освіти.

5. Розв'язання практичних завдань:

Завдання 1. «У створенні акціонерного капіталу підприємства приймали участь 4 засновники, кожен із яких здійснив свій внесок у наступній формі:

Учасник 1 – транспортні засоби на суму 700 000 грн.;

Учасник 2 – нерухоме майно на суму 200 000 грн.

Учасник 3 - грошові кошти на суму 150 000 грн.

Учасник 4 – цінні папери (100 од. номінальна вартість 1 од. 1000 грн) та грошові кошти 50 000.

Визначте вартість статутного капіталу підприємства та частки всіх учасників.» [4]

Завдання 2. «Приватне акціонерне товариство (ПрАТ) у 2016 році було засновано 4 учасниками, частки яких в статутному капіталі ПрАТ становлять відповідно 28%, 32%, 25%, 15% статутного капіталу. Один з учасників, частка якого 28%, вибув з числа учасників, при цьому діяльність ПрАТ продовжується відповідно до вимог Законодавства України. Учасники ПрАТ скористалися нагодою та існуючими у них правами і придбали частку вибулого учасника. Визначити

частки в статутному капіталі, що належать учасникам ПрАТ після виходу учасника #1» [6].

Тема 5. Управління корпоративним капіталом та відносини власності Семінарське заняття 5.2. Вплив відносин власності на корпоративний капітал

Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Викуп акціонерним товариством розміщених ним простих цінних паперів.
2. Викуп акціонерним товариством розміщених ним привідегійованих цінних паперів.
3. Вплив відносин власності на рівень контролю над товариством.

2. Індивідуальне тестування.

3. Розв'язання практичних завдань.

Завдання 1. «У створенні акціонерного капіталу підприємства приймали участь 4 засновника, кожен із яких здійснив свій внесок у наступній формі:

Учасник 1 – транспортні засоби на суму 140 000 грн.;

Учасник 2 – нерухоме майно на суму 210 000 грн.

Учасник 3 - грошові кошти на суму 180 000 грн.

Учасник 4 – цінні папери (10 од. номінальна вартість 1 од. 12000 грн).

Внаслідок кризової ситуації було здійснено реалізацію у поточному році транспортних засобів на суму 70000 грн та 1/2 цінних паперів за їх ринковою вартістю. Визначте зміну розміру статутного капіталу підприємства. Чи вплинуть такі дії на розподіл часток акцій учасників?» [4]

Завдання 2. «Публічне акціонерне товариство має статутний капітал, що дорівнює 6,7 млн. грн. Номінальна вартість однієї акції 2,5 тис. грн. За підсумками звітного року ПАТ було отримано прибуток у розмірі 1,5 млн. грн. Внаслідок переоцінки основних засобів ПАТ було додатково отримано ще 0,3 млн. грн. Зборами акціонерів прибуток і кошти, отримані в результаті їх переоцінки, було вирішено направити на збільшення статутного капіталу ПАТ. Визначте, як зміниться номінальна вартість акції ПАТ та розмір статутного капіталу.» [6].

Завдання 3. «Статутний капітал ПАТ становить 1,3 млн. грн. Двоє з трьох учасників ПАТ подали заяву про вихід з його складу. Частка першого учасника 25%, частка другого 28%. Вартість чистих активів на кінець звітного року склала 1,5 млн. грн. крб. За згодою із учасником №3, вартість часток учасників 1 та 2 буде реалізована за дійсною їх вартістю. Визначте номінальну і дійсну вартість часток учасників що вийшли із складу ПАТ» [4].

Тема 6. Органи управління акціонерним товариством та порядок їх роботи
Семінарське заняття 6.1. Загальні збори та наглядова рада акціонерного товариства
Семінар запитань та відповідей

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Загальні збори акціонерного товариства: порядок створення та функціонування.
2. Наглядова рада акціонерного товариства: порядок створення та функціонування.

2. Індивідуальне тестування.

3. Розв'язання та обговорення практичних ситуацій.

Ситуація 1. Складіть порядок дій при скликанні чергових зборів акціонерів ПАТ. Чи є відмінності у їх роботі саме для ПАТ?

Ситуація 2. «Які питання виносяться до компетенції наглядової ради корпорації? Приведіть приклад із 5 пунктів питань які можуть бути винесені на рішення наглядової ради ПАТ» [4].

Ситуація 3. Розкрийте співвідношення понять „засновники”, „учасники”, „акціонери”, „члени наглядової ради”.

Тема 6. Органи управління акціонерним товариством та порядок їх роботи
Семінарське заняття 6.2. Виконавчі органи акціонерного товариства
Семінар з розв'язанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Виконавчий орган акціонерного товариства та його завдання.
2. Членство у виконавчому органі акціонерного товариства.
3. Ревізійна комісія акціонерного товариства та її склад.
4. Порядок роботи ревізійної комісії.

2. Індивідуальне тестування.

3. Розв'язання практичних ситуацій та завдань.

Ситуація 1. “Робота виконавчих органів корпорації”

«Політики і провідні бізнесмени різних країн часто ламають списа, обговорюючи, робітники якої національності працюють із найвищою продуктивністю, але при цьому приділяють значно менше уваги не менш

важливим питанням про те, у якій країні найбільш продуктивно використовується капітал. У даному контексті під словом «капітал» маємо на увазі як фізичний (устаткування і будівлі), так і фінансовий капітал (акції й облигації). Білл Льюїс (Bill Lewis) з інституту McKinsey Global, розташованого у Вашингтоні, вважає, що продуктивне використання капіталу – в сукупності із робочою силою – не тільки підвищує стандарти рівня життя нації, але і визначає розмір прибутку, що громадяни країни одержують за своїми заощадженнями. Чим більший прибуток Ви одержуєте, тим менше Вам необхідно зберігати засобів на майбутнє і тим більше можна витратити вже сьогодні. У США в період з 1995 по 2010 рік ставки з позикового й акціонерного капіталів у середньому склали 8,2 %; у Німеччині цей показник був 6,5 %, а в Японії – 5,1 %.

Як же вдається США настільки ефективно використовувати свій капітал? Відповідь на це питання лежить у способі проведення американськими менеджерами маркетингу своєї продукції й управління фабриками і заводами. Так, наприклад, японські електростанції (їх продуктивність використання капіталу майже на 50% нижче за їх американських колег) тримають величезні потужності, що генерують, у резерві для того, щоб задовольняти зростаючі потреби в потужностях у періоди найбільш жарких літніх місяців. Інший час року ці виробничі потужності не використовуються. У США електростанції скорочують піковий попит, застосовуючи розумні цінові графіки і різні методи матеріального заохочення споживачів. У телекомунікаціях США також випереджає Німеччину і Японію за ефективністю використання капіталу більш ніж на 50 %. Такі нововведення, як стільниковий зв'язок, цифрова телефонія, факси і дешевий міжнародний телефонний зв'язок, забезпечують граничну завантаженість оптико-волоконних та телефонних ліній США. А чим вищий коефіцієнт використання цих потужностей, тим більший прибуток на мільярди доларів, інвестованих у телефонні мережі"» [4].

Контрольні питання

«1. Доведіть важливість високої продуктивності в міжнародних виробничих і фінансових корпораціях.

2. Який взаємозв'язок між виробничими потужностями і продуктивністю в міжнародних виробничих і фінансових корпораціях?

3. Охарактеризуйте структуру корпоративних органів управління.

4. Як здійснюється підпорядкованість органів управління корпорації?

5. Назвіть основні фактори, що зумовлюють особливу роль загальних зборів акціонерів в управлінні корпорацією.

6. Яка роль спостережної ради, причини її створення та повноваження?

7. Надайте характеристику виконавчому органу корпорації та його повноваженням.

8. Розкрийте повноваження ревізійної комісії та особливості організації аудиторської перевірки в корпорації» [4].

Ситуація 2. «Використовуючи текст Закону України «Про акціонерні товариства" та Принципи корпоративного управління України, визначте наявність у них стандартних елементів корпоративного управління (табл. 1). Зазначте

пункт, в якому вони зафіксовані.Зробіть обґрунтований висновок отриманих результатів» [6].

Елементи корпоративного управління	Наявність у Принципах корпоративного управління України
Одна акція – один голос	
Можливість голосування за дорученням або заочно	
Обмеження на число голосів для 1 акціонера	
Участь незалежних директорів у складі ради директорів	
Обмеження на поєднання однією особою посади голови ради директорів і голови правління	
Переважне право купівлі акцій	
Розкриття інформації	
Аудит	
Правила здійснення зацікавлених операцій	

Тема 7. Цінні папери та їх роль в корпоративному управлінні
Семінарське заняття 7.1. Сутність та значення цінних паперів в діяльності корпоративних структур
Семінар -дискусія

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Сутність цінних паперів та їх значення для діяльності корпоративних структур.
2. Класифікація цінних паперів.
3. Акції та їх властивості.
4. Розрахунок вартості акцій.
5. Типи акцій та операції з ними з боку корпоративних структур.

2. Індивідуальне тестування.

3. Дискусійне обговорення проблемних питань:

1. Положення про порядок розробки і прийняття внутрішньокорпоративних нормативних актів в акціонерному товаристві.
2. Положення про протокольну комісію в акціонерному товаристві.
3. Положення про цінні папери акціонерного товариства.
4. Положення про Правління акціонерного товариства.
5. Основні положення Закону України “Про цінні папери та фондову біржу” від 18.06.1991 р. № 1201-ХІІ.
6. Стан і тенденції розвитку фондової біржі в Україні.

4. Дискусійне обговорення проблемної ситуації.

«ВАТ «Оріон» створено в процесі приватизації на базі державного підприємства «Радіозавод «Оріон» та зареєстровано в травні 2000 року. Основним видом діяльності підприємства було виробництво засобів радіозв'язку для військової техніки, армбї, правоохоронних органів та прикордонної служби. В 90х роках потреба продукції для військової техніки різко зменшилась і на підприємстві почалися зміни у випуску продукції. Розпочався процес освоєння і випуску товарів народного споживання. В 2000 році державне підприємство було перетворене у відкрите акціонерне товариство.

Статутний капітал товариства складає 21735280 грн. та поділений на 86241120 простих іменних акцій номінальною вартістю 0,25 грн. Протягом 2001-2002 років проходив процес розміщення акцій згідно затвердженого плану приватизації, а також їх обіг на вторинному ринку. До кінця 2011 року цей процес в основному завершився, структура статутного капіталу стала майже стабільною. Підприємство весь період працювало і випускало продукцію, в окремі роки навіть прибутково. В 2012 році у відповідності до Закону України «Про акціонерні товариства» товариство перетворюється у публічне акціонерне товариство і характеризується наступною структурою статутного капіталу:

25 % акцій – перебуває в державній власності та підлягає продажу.

22 % акцій - перебуває у власності акціонера Поповича.

9 % акцій – перебуває у власності акціонера Гапанюка.

10 % акцій – перебуває у власності акціонера ТОВ «Промінь».

26 % акцій – перебуває у власності акціонера ТОВ «Світанок».

8 % акцій – перебуває у власності інших фізичних осіб» [4].

Ситуація

«16 січня 2019 року наглядова рада прийняла рішення про скликання чергових зборів акціонерів 22 квітня 2019 року. Протягом лютого 2019 року в структурі капіталу товариства відбулися певні зміни, а саме акціонер – ТОВ «Промінь» купило у акціонера фізичної особи Поповича пакет акцій розміром 22 %. Крім цього з ТОВ «Промінь» домовилось про передачу акціонером Гапанюком в управління товариства 9 % належних йому акцій. Таким чином акціонер ТОВ «Промінь» володіє пакетом розміром 41 % статутного капіталу. До придбання акцій ТОВ «Промінь» не цікавилось роботою підприємства, не володіло інформацією про зміст його статуту, керівні органи і їх повноваження та інше. Причиною придбання ТОВ «Промінь» початкового пакету акцій була прибутковість підприємства і не висока ціна акцій. Ознайомившись з порядком денним зборів, ТОВ «Промінь» вирішило внести пропозиції щодо доповнення порядку денного, питанням додаткового випуску акцій та подало відповідні вимоги до наглядової ради і дане питання в порядок денний було внесено.

Питання для обговорення.

1. Що повинен був, в першу чергу, зробити акціонер ТОВ «Промінь» придбавши у власність пакет акцій розміром 22 відсотки у акціонера Поповича?
2. Які дії повинні бути з боку наглядової ради при появі нового акціонера з великим пакетом акцій?
3. Чи законними є вимоги акціонера про внесення додаткового питання до порядку денного?

4. Чи є необхідність приймати рішення про додаткову емісію випуску акцій, коли ще не проданий пакет акцій розміром 25 відсотків? » [4]

Тема 7. Цінні папери та їх роль в корпоративному управлінні
Семінарське заняття 7.2. Види цінних паперів та їх використання в
діяльності корпоративних структур
Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Облігації та їх види.
2. Розрахунок вартості облігацій.
3. Казначейське зобов'язання України.
4. Вексель.
5. Сертифікат фонду операцій з нерухомістю.
6. Опціон.
7. Варант.
8. Емісія цінних паперів.

2. Понятійний диктант.

3. Розв'язання практичних ситуацій та завдань:

Завдання 1. «Акціонерне товариство “Холдінгова компанія “Київміськбуд”» випустило 1 тисячу привілейованих акцій номіналом 10 грн. Мінімальний річний прибуток при емісії акцій було оголошено рівним 25% від їх номіналу. Чистий прибуток товариства складає 5000 грн. Визначити мінімальну суму, яку товариство повинно сплатити кожного року» [6].

Завдання 2. «В оголошенні акціонерного товариства “Укртранснафта” вказано, що дивіденди за його акціями за рік складуть 20% річних за простими акціями та 30% за привілейованими акціями. Визначити суму дивіденду на одну привілейовану акцію номіналом 5 тис. грн. і одну звичайну номіналом 1 тис. грн. Визначити дивідендний вихід, якщо дохід на просту акцію складає 200 грн» [4].

Завдання 3. «У річному звіті АТ “Акціонерний комерційний банк “Капітал”» за поточний рік наведені наступні дані на одну акцію (у грн.):

ціна за книгами - 27,67;

діапазон ринкових цін протягом року - 33,275 - 8,125;

дохід на акцію - 1,56.

Визначити діапазон зміни протягом року цінності акції та коефіцієнт котирування» [3].

Завдання 4. «У газеті «Цінні папери України» від 16 лютого поточного року наведені наступні дані про акції ВАТ комерційного банку “Південкомбанк” : номінал акції 10 грн., курсова вартість – 4,3 грн., сума дивіденду на акцію за III

квартал попереднього року – 5 грн. Визначити цінність акції та коефіцієнт її котирування, якщо весь прибуток на акцію був сплачений у вигляді дивіденду» [4].

Завдання 5. «Визначити розмір прибутку та цінність акції, якщо дивідендний вихід ВАТ “Запорізький автомобільний завод” складає 50%. За даними поточного року на акції номіналом 10 грн. курсова вартість дорівнює 4,3 грн., а сума дивіденду на акцію за один квартал попереднього року складає 5 грн» [5].

Завдання 6. «Акції ЗАТ “Харків-вовна” номіналом 1 тис. грн. продавалися на початку року за курсовою вартістю 4 тис. грн. за акцію. Дивіденд за рік був оголошений у розмірі 10% річних. Визначити реальну прибутковість за рівнем дивідендів акцій, куплених на початку року» [4].

Завдання 7. «ПАТ “Подільське борошно” на акції номіналом 10 тис. грн., курсова вартість яких на початку року була рівна 40 тис. грн., сплатила за рік дивіденди в розмірі 14% річних. Курс долара на початку року складав 5,6 грн./\$, а на кінець року 5,7 грн. /\$. Визначити реальну прибутковість за рівнем дивіденду акцій» [5].

Завдання 8. «Акціонерний комерційний банк “Імплексбанк” на акції номіналом 1 тис. грн., курсова вартість яких на початку року становила 2 тис. грн, виплачувала дивіденди щокварталу за ставками 13, 16, 20 і 26% річних відповідно. Курс долара на початку року складав 4,6 грн./\$, а в кінці кожного наступного кварталу - 5.8, 5,1, 5,3 і 5,5 грн./\$ відповідно. Визначити прибутковість за рівнем дивіденду акцій, куплених на початку року» [4].

Завдання 9. «Облігації ПАТ “Вінницянафтопродукт” номіналом 25 грн. продається за ціною 24,5 грн. Визначити курс облігацій. Як зміниться ціна облігації, якщо курс облігації зменшиться на 5%» [6].

Завдання 10. «Визначити ціну облігацій для наступних умов: курс короткострокових облігацій ВАТ “Дніпровський пивзавод” номіналом 110 грн. дорівнює 85,5. Як зміниться курс облігації, якщо ціна на облігації збільшиться на 10% у поточному році» [4].

Завдання 11. «Державні короткострокові облігації номіналом 1 тис. грн. і терміном обертання 91 день продаються за курсом 87,5. Визначити суму прибутку від покупки 10 облігацій та прибутковість фінансової операції для розрахункової кількості днів у році, рівної 365.

Завдання 12. Прибуток за облігаціями товариства з обмеженою відповідальністю “Страйтех” номіналом 16000 грн. виплачується два рази на рік, виходячи з 40,4% річних. Визначити суму прибутку при кожній виплаті. Як зміниться прибуток, якщо виплати будуть здійснюватися не два, а чотири рази на рік з розрахунку 48% річних» [5].

Тема 8. Ефективність та якість корпоративного управління

Семінарське заняття 8.1. Ефективність діяльності корпорації

Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Стандарти корпоративного управління.
2. Критерії ефективності корпоративного управління.
2. Управління ефективністю корпорації.

2. Понятійний диктант.

3. Розв'язання практичних завдань:

Завдання 1. «Скласти таблицю переваг та недоліків типів дивідендної політики корпорацій України.

Методичні матеріали до завдання.

Консервативна (або залишкова) політика припускає, що виплата дивідендів відбувається в пропорціях, які дозволяють задовольняти потреби виробничого розвитку й більш високими темпами нарощувати вартість чистих активів, а, отже, — і ринкову вартість акцій. Проведення консервативної політики можливо в 2 варіантах: а) нарахування дивідендів за залишковою ознакою; б) підтримка стабільного співвідношення дивідендних виплат і прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства, на основі встановлення довгочасного нормативу на споживану й капіталізовану частину прибутку.

Помірна (компромісна) політика нарахування дивідендів – політика, відповідно до якої компанія намагається дотримати балансу інтересів акціонерів, що бідують у виплаті дивідендів, і потреб підприємства в нарощуванні капіталу. Даний тип дивідендної політики також може проводитися в 2 варіантах: а) виплата постійних сум дивідендів; б) виплата стабільних сум дивідендів з надбавкою за певних умов. Реалізація зазначеної політики пов'язана з виплатою стабільної суми дивідендів протягом тривалого періоду часу.

Агресивна політика нарахування дивідендів припускає нарахування максимальне можливого розміру дивідендів. Зростання дивідендів при здійсненні такої політики відбувається, як правило, у твердо встановленому відсотку приросту до їхнього розміру в попередньому періоді» [5].

Завдання 2. «Сума виплачених дивідендів корпорацією у звітному періоді становить 240 тис. грн. Власний капітал на початок звітного періоду – 820 тис. грн, а на кінець, відповідно, - 910 тис. грн. Визначити вартість власного капіталу, який використовується у звітному періоді» [4].

Завдання 3. «Корпоративна структура має власний капітал у розмірі 1800 тис. грн., позичковий –1300 тис. грн., прибуток до виплати податків та процентів за кредит – 1450 тис. грн.; процент за кредит – 18%, податок на прибуток – 25%. Розрахувати результат діяльності корпорації» [5].

Тема 8. Ефективність та якість корпоративного управління

Семінарське заняття 8.2. Оцінка ефективності корпоративного управління

Семінар з виконанням практичних завдань

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Якість корпоративного управління як об'єкт управління.
2. Методики оцінки якості корпоративного управління.
3. Соціальна корпоративна відповідальність та її значення для корпоративного управління.
4. Корпоративне громадянство.
5. Організація управління ефективністю корпорації.
6. Методики оцінки ефективності корпоративного управління.
7. Визначення шляхів підвищення ефективності корпоративного управління.

2. Закінчити твердження:

Якість корпоративного управління пов'язується з...

Рейтинг корпоративного управління – це...

Управління вартістю корпорації починається з....

Для оцінки ефективності корпоративного управління використовується система критеріїв....

Рейтинг корпорації за результатами її діяльності складається на основі співставлення....

3. Розв'язання практичних завдань:

Завдання 1. «Використовуючи запропоновані показники для оцінки ефективності корпоративного управління, на базі звітності обраного та узгодженого із викладачем корпоративного підприємства здійснити їх розрахунок.

Основні показники, рекомендовані до розрахунку, представлені в таблиці 8.1.

Таблиця 8.1

Показники економічної діяльності корпорації» [4]

Показник	Формула	Умовні позначення
Прибуток на одну акцію (ПА)	$ПА = НП / ОА$	НП – чистий прибуток ОА – число звичайних акцій
Дивіденди на одну акцію (ТАК)	$ТАК = \sum ДОА / ОА$	$\sum ДОА$ – планова сума дивідендів
Коефіцієнт покриття дивідендів (Кпд)	$Кпд = ПА / ТАК$	ПА – прибуток на одну акцію ТАК – дивіденди на одну акцію
Коефіцієнт виплати дивідендів (Квд)	$Квд = (ТАК / ПА) * 100$	ПА – прибуток на одну акцію. ТАК – дивіденди на одну акцію
Повна прибутковість акцій (ПДА)	$ПДА = (ПА / РКА) * 100$	РКА – ринковий курс акцій. ПА – прибуток на одну акцію
Поточна прибутковість акцій (ТДА)	$ТДА = (ТАК / РКА) * 100$	ТАК – дивіденди на одну акцію РКА – ринковий курс акцій
Мультиплікатор курсу (МК)	$МК = РКА / ПА$	РКА – ринковий курс акцій ПА – прибуток на одну акцію
Кратне балансової вартості акції (КБС)	$КБС = РК / САК$	РК – ринкова капіталізація АК – (власний) акціонерний капітал
Ринкова вартість акції (РСА)	$РСА = ОА * РКА$	ОА – число звичайних акцій РКА – ринковий курс акцій

4. Обговорення проблемних питань:

1. Рейтинг корпоративного управління „Stadard & Poor's”.

2. Рейтинг корпоративного управління Brunswick Warburg”.
3. Рейтинг корпоративного управління "PricewaterhouseCoopers”
4. Основні фактори, які впливають на якість корпоративного управління підприємств в Україні (назвіть перелік із 1- причин, які стимулюють його розвиток та є дестимуляторами).

ЧАСТИНА 3.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Тема 1. Сутність корпоративного управління

Форми контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, обговорення проблемних питань.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- 1). Передумови виникнення корпоративних відносин: світовий аспект.
- 2). Передумови виникнення корпоративних відносин: Україна
- 3). Значення корпоративного управління для держави
- 4). Значення корпоративного управління для корпоративних структур.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. За ступенем обґрунтування очікуваної ефективності корпоративних підприємств можна зобразити наступним чином

- A. ті, що не мають попередніх маркетингових і техніко-економічних розрахунків
- B. ті, що мають установчі документи і крім цього розрахунки очікуваної ефективності (переважно формального характеру)
- C. ті, що мають повні і якісні техніко-економічні обґрунтування
- D. всі наведені варіанти вірні

2. До функцій корпоративного управління належать

- A. методологічна
- B. ідеологічна
- C. описова
- D. всі відповіді вірні

3. До функцій корпоративного управління належать

- A. методична
- B. праксеологічна
- C. описова
- D. розрахункова

4. Функція корпоративного управління, яка проявляється в застосуванні дієвого механізму захисту прав і інтересів всіх учасників корпоративного управління (особливо акціонерів) та акціонерного товариства в цілому, це

- A. функція захисту та економічної безпеки
- B. контрольна
- C. методологічна
- D. ідеологічна

5. Функція корпоративного управління, яка полягає у порівнянні визначених цілей та напрямів розвитку акціонерного товариства, зростанні його вартості, які базуються на процесі корпоративного управління, з досягнутими, це

- A. функція захисту та економічної безпеки
- B. контрольна
- C. праксеологічна
- D. ідеологічна

6. Історично першою формою власності була

- A. сімейна власність
- B. приватна власність
- C. колективна власність
- D. змішана власність

7. У ситуації, коли число співвласників (акціонерів) було невелике, придбані ними частки власності були

- A. різними
- B. досить великими
- C. однаковими у всіх
- D. нестійкими – розмір їх коливався в залежності від обставин

8. Товариство, в якому на основі централізації капіталів здійснюється колективне присвоєння результатів виробничої діяльності, це

- A. господарське товариство
- B. приватне товариство
- C. корпорація
- D. конгломерат

9. Господарчі товариства, які мають статус юридичної особи, утворені шляхом об'єднання майна засновників і існують незалежно від зміни конкретних учасників, це

- A. концерн
- B. всі відповіді вірні, оскільки ці всі форми підприємств є різновидами один одного
- C. корпорація
- D. конгломерат

10. Договірне об'єднання, створене на основі об'єднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, які об'єдналися, з

передачею ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління, це

- A. концерн
- B. всі відповіді вірні, оскільки ці всі форми підприємств є різновидами один одного
- C. корпорація
- D. конгломерат

Література:

1. Живко З.Б., Сватюк О.Р, Копитко М.І. Корпоративне управління в системі економічної безпеки: навч. посібник.; за заг. ред. З. Б. Живко. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 456 с.
2. Ігнат'єва І.А., Гарафонова О.І. Корпоративне управління: підручник К.: "Центр учбової літератури", 2013. 600с.
3. Господарський кодекс України [Текст]: Верховна Рада України. Київ:«Велес». 2008. 168 с.
4. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. №514-VI: редакція від 19.10.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
5. Калініна О. М. Корпоративне управління: [навч. посіб.]. Нац.аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т». Харків: ХАІ, 2015. 51 с.
6. Законодавство України та тлумачення до нього. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.liga.net>
7. Швець Ф.Д. Корпоративне управління. Навчальний посібник. Рівне: НУГВП, 2017. 320 с.

Тема 2. Основні сучасні моделі корпоративного управління

Форми контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, дискусійне обговорення питань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Переваги та недоліки англо-американської моделі корпоративного управління
2. Переваги та недоліки німецької моделі корпоративного управління
3. Переваги та недоліки японської моделі корпоративного управління.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Особливостями англо-американської моделі корпоративного управління є

- A. наявність двопалатної ради, наявність робочої ради, сильний вплив банків, можливе голосування за дорученням
- B. соціальна згуртованість і взаємозалежність, довічний найм персоналу, наявність ключового банку і фінансово-промислової мережі, особлива роль держави
- C. розпиленість акціонерного капіталу, розділення функцій володіння і управління, обов'язкове створення ради директорів, в яку входять інсайдери і аутсайдери
- D. соціальна згуртованість і взаємозалежність, довічний найм персоналу

2. Особливостями німецької моделі корпоративного управління є

- A. наявність двопалатної ради, наявність робочої ради, сильний вплив банків, можливе голосування за дорученням
- B. соціальна згуртованість і взаємозалежність, довічний найм персоналу, наявність ключового банку і фінансово-промислової мережі, особлива роль держави
- C. розпиленість акціонерного капіталу, розділення функцій володіння і управління, обов'язкове створення ради директорів, в яку входять інсайдери і аутсайдери
- D. розпиленість акціонерного капіталу, розділення функцій володіння і управління

3. Особливостями японської моделі корпоративного управління є

- A. наявність двопалатної ради, наявність робочої ради, сильний вплив банків, можливе голосування за дорученням
- B. соціальна згуртованість і взаємозалежність, довічний найм персоналу, наявність ключового банку і фінансово-промислової мережі, особлива роль держави
- C. розпиленість акціонерного капіталу, розділення функцій володіння і управління, обов'язкове створення ради директорів, в яку входять інсайдери і аутсайдери
- D. розпиленість акціонерного капіталу, розділення функцій володіння і управління

4. У даній моделі корпоративного управління інформація розкривається раз на півроку

- A. англо-американській
- B. німецькій
- C. японській
- D. індійській

5. У даній моделі корпоративного управління існує двопалатна Рада

- A. англо-американській
- B. німецькій

- C. японській.
- D. індійська

6. Дана модель корпоративного управління характеризується тим, що ключовою фігурою всього процесу управління корпорацією є головний менеджер

- A. англо-американська
- B. німецька
- C. японська
- D. китайська

7. «У даній моделі корпоративного управління особлива роль належить державі

- A. англо-американській
- B. німецькій
- C. японській
- D. кітайський» [4]

4. Підготуйтеся до розв'язання ситуаційних завдань.

Ситуація 1. Приведіть приклади застосування моделей корпоративного управління у світі

Ситуація 2. Наведіть характеристику органів управління в умовах різних моделей корпоративного управління. У чому переваги для кожної?

Література:

1. Ігнат'єва І.А., Гарафонова О.І. Корпоративне управління: підручник К.: "Центр учбової літератури", 2013. 600с.
2. Калініна О. М. Корпоративне управління: [навч. посіб.]. Нац.аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т». Харків: ХАІ, 2015. 51 с.
3. Корпоративне управління: процеси, стратегії, технології: колект. Монографія; за заг. ред. Шапошникова К. С., Соловйової Н. І., Станкевич Ю. Ю.; Херсон. обл. осередок «Всеукр. асоц. політ. економії», Ф-т економіки і менеджменту Херсон. держ. ун-ту. Херсон: Гельветика, 2015. 535 с.
4. Сергійчук С.І. Корпоративнеуправління: навчальнийпосібник. Миколаїв : НУК, 2016. 228 с.
5. Шкільняк М. М. Корпоративне управління: [навч. посіб.]. Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль: Крок, 2014. 293 с.

Тема 3. Господарські товариства як об'єкт корпоративного управління

Форми контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних ситуацій.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

- 1). Переваги та недоліки функціонування товариств з обмеженою відповідальністю в Україні.
- 2). Товариства з додатковою відповідальністю та їх межі створення в Україні.
- 3). Причини обмеженого поширення товариства з додатковою відповідальністю в Україні.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Статутний фонд господарського товариства

- A. складає певну матеріальну базу, необхідну для початку проведення підприємницької діяльності товариства
- B. є недоторканим фондом коштів, який забороняється виписувати для поточних потреб товариства
- C. покликаний відбивати наявність майна або коштів
- D. показує зобов'язання товариства перед учасниками, які мають безстроковий характер і припиняються лише у випадку ліквідації товариства

2. «До установчих документів господарського товариства відносять

- A. статут і рішення про випуск акцій, оформлене протоколом
- B. установчий договір та рішення загальних зборів для виготовлення акцій в бездокументарній формі
- C. статут і установчий договір, отримання ліцензії, дозволів і патентів
- D. установчий договір і статут» [4]

3. «Чинне законодавство України закріплює

- A. чотири види господарських товариств акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю та повні товариства
- B. п'ять видів господарських товариств акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повні товариства та командитні товариства
- C. шість видів господарських товариств акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повні товариства, командитні товариства та субсидіарні товариства
- D. три види господарських товариств акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю» [7]

4. «Генеральний директор (директор) господарського товариства

- A. не може бути одночасно головою загальних зборів учасників товариства
- B. може бути одночасно головою загальних зборів учасників товариства
- C. може бути одночасно головою загальних зборів учасників товариства якщо

цього вимагають обставини

D. не може бути власником акцій товариства

5. Для товариств з додатковою відповідальністю є притаманним

- A. відокремленість функцій управління від власності та поділ майна на частки
- B. вартість майна єдиним ціловим майновим комплексом
- C. єдність функцій управління та власності
- D. все перелічене» [4]

6. «Дирекція (директор) господарського товариства

- A. нікому не підзвітна
- B. підзвітна власникам більше ніж 60% акцій
- C. підзвітна тільки власнику найбільшої частки акцій
- D. підзвітна загальним зборам учасників і організує виконання їх рішень

7. Дирекцію господарського товариства очолює

- A. генеральний директор
- B. виконавчий директор
- C. готовний акціонер
- D. наглядова рада» [4]

3. Підготуйтеся до розв'язання практичної ситуації.

Ситуація 1. «Заповнити таблицю даних (табл. 1) щодо переліку документів для проходження державної реєстрації підприємств різних організаційно-правових форм.

Таблиця 1

Організаційно-правові форми підприємств	Заява про реєстрацію	Рішення про створення	Статут	Установчий договір між засновниками	Розмір статутно-го фонду	Додаткові документи
Приватне підприємство						
Акціонерне товариство						
Товариства з обмеженою відповідальністю						
Товариства з додатковою відповідальністю						

Ситуація 2. Надайте характеристику органу державної влади до якого подається кожен із документів, зазначених у табл.1.» [4].

Література:

1. Ігнат'єва І.А., Гарафонов О.І. Корпоративне управління: підручник К.: "Центр учбової літератури", 2013. 600с.

2. Господарський кодекс України [Текст]: Верховна Рада України. Київ: «Велес». 2008. 168 с.
3. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. №514-VI: редакція від 19.10.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
4. Калініна О. М. Корпоративне управління: [навч. посіб.]. Нац.аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т». Харків: ХАІ, 2015. 51 с.
5. Сергійчук С.І. Корпоративне управління: навчальний посібник. Миколаїв : НУК, 2016. 228 с.
6. Шкільняк М. М. Корпоративне управління: [навч. посіб.]. Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль: Крок, 2014. 293 с.
7. Законодавство України та тлумачення до нього . [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.liga.net>
8. Офіційний сайт Кабінету міністрів України. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua
9. Швець Ф.Д. Корпоративне управління. Навчальний посібник. Рівне: НУГВП, 2017. 320 с.

Тема 4. Акціонерні товариства в Україні

Форми контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних ситуацій.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- 1). Статут акціонерного товариства.
- 2). Права та обов'язки акціонерів товариства.
- 3). Виділ та припинення акціонерного товариства.
- 4). Особливості функціонування приватних акціонерних товариств.
- 5). Особливості функціонування публічних акціонерних товариств.
- 6). Особливості функціонування закритих акціонерних товариств (узагальнення досвіду).

3. *Розв'яжіть тестові завдання та обговоріть їх результати*

1. «Загальні збори акціонерів визнаються правомочними за умови, що в них беруть участь акціонери (їх представники), що володіють більш ніж

- A. 60 % голосуючих акцій товариства
- B. 60 % акцій товариства, що перебувають в обігу
- C. 50 % простих акцій товариства
- D. 50 % простих і 51 % привілейованих акцій товариства

2. Протокол загальних зборів акціонерів підписується головою і секретарем зборів

- A. не пізніше, ніж через 10 робочих днів після закінчення зборів
- B. не пізніше, ніж через 5 робочих днів після закінчення зборів
- C. законом терміни підписання не регламентуються
- D. терміни підписання регламентуються зборами

3. При голосуванні з питань внесення змін до Статуту товариства, припинення діяльності товариства, створення і припинення діяльності дочірніх підприємств, філій і представництв товариства рішення приймаються

- A. простою більшістю голосів акціонерів, що беруть участь в зборах
- B. більшістю голосів акціонерів товариства
- C. більшістю в три чверті голосів акціонерів, що беруть участь в роботі зборів
- D. більшістю в три чверті голосів акціонерів товариства» [3]

4. «Член органу управління відкритим акціонерним товариством вважається вибраним, якщо за нього проголосували акціонери або їх представники, які беруть участь в зборах і володіють в сукупності

- A. більш ніж 60 % голосуючих акцій товариства
- B. більш ніж 60 % акцій товариства, що перебувають в обігу
- C. понад 50 % голосів
- D. понад 75 % голосів

5. Акціонери повинні бути повідомлені про дату, місце, час і порядок денний загальних зборів акціонерів не менше чим за

- A. 45 днів до скликання зборів
- B. 40 днів до скликання зборів
- C. 30 днів до скликання зборів
- D. 25 днів до скликання зборів» [4]

6. «Частота скликання засідань Наглядової ради

- A. не рідше за 1 раз на рік
- B. не рідше за 1 раз на квартал
- C. не рідше за 1 раз на місяць
- D. не рідше за 2 рази на місяць

7. Чи можуть члени Наглядової ради одночасно бути членами Правління і ревізійної комісії

- A. не можуть
- B. можуть
- C. можуть бути членами Правління і не можуть бути членами ревізійної комісії
- D. можуть бути членами ревізійної комісії» [7]

8. «Орган управління акціонерним товариством, який представляє інтереси акціонерів в період між загальними зборами акціонерів і в межах компетенції, визначеної законом, називається

- A. адміністрація акціонерного товариства
- B. Правління акціонерного товариства
- C. Наглядова рада акціонерного товариства
- D. акціонери – працівники підприємства

9. Функціями Наглядової ради є

- A. контроль над виробленням стратегічних планів діяльності акціонерного товариства
- B. виконання вирішень загальних зборів акціонерів
- C. захист прав акціонерів
- D. акціонери – працівники підприємства» [3]

10. «Чи можуть члени ревізійної комісії одночасно бути членами Наглядової ради і Правління

- A. можуть
- B. не можуть
- C. можуть бути тільки членами Правління
- D. так» [4]

3. Підготуйтеся до розв'язання практичних ситуацій

Ситуація 1. «Здійснити порівняльний аналіз прав акціонерів різних країн. Порівняльну характеристику за певними елементами оформити в таблиці.

Ситуація 2. Проаналізувати позитивні та негативні сторони організаційної структури акціонерного товариства, з діяльністю якого Ви знайомі та обґрунтувати доцільність її перебудови. Охарактеризувати нормативне регламентування взаємодії, повноважень та відповідальності. Розробити план впровадження нової організаційної структури» [6].

Література:

1. Господарський кодекс України [Текст]: Верховна Рада України. Київ: «Велес». 2008. 168 с.
2. Живко З.Б., Сватюк О.Р., Копитко М.І. Корпоративне управління в системі економічної безпеки: навч. посібник.; за заг. ред. З. Б. Живко. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 456 с.
3. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. №514-VI: редакція від 19.10.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
4. Калініна О. М. Корпоративне управління: [навч. посіб.]. Нац.аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т». Харків: ХАІ, 2015. 51 с.
5. Сергійчук С.І. Корпоративнеуправління: навчальний посібник. Миколаїв : НУК, 2016. 228 с.

6. Шкільняк М. М. Корпоративне управління: [навч. посіб.]. Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль: Крок, 2014. 293 с.
7. Законодавство України та тлумачення до нього. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.liga.net>
8. Швець Ф.Д. Корпоративне управління. Навчальний посібник. Рівне: НУГВП, 2017. 320 с.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 . РЕАЛІЗАЦІЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Тема 5. Управління корпоративним капіталом та відносини власності

Форми контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних ситуацій.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- 1). Викуп акціонерним товариством розміщених ним цінних паперів.
- 2). Вплив відносин власності на рівень контролю над товариством.

3. *Розв'яжіть тестові завдання та обговоріть їх результати:*

1. «Будівлі, споруди, обладнання, матеріали та інші цінності

- A. не є власністю окремого акціонера, і він не може здійснити відчуження певної частини підприємства
- B. є власністю окремого акціонера, і він може здійснити відчуження певної частини підприємства
- C. не є власністю окремого акціонера, але він через суд може здійснити відчуження певної частини підприємства
- D. не є власністю окремого акціонера, і він не може здійснити відчуження певної частини підприємства» [7]

2. «Отримати якусь матеріальну частку корпоративного підприємства акціонер може лише у разі його

- A. реорганізації
- B. ліквідації
- C. санації
- D. ребрендингу

3. Реальний або власний капітал включає в себе окрім іншого

- A. нерозподілений прибуток
- B. реінвестований прибуток
- C. резервний фонд
- D. пайовий фонд» [5]

4. «Головна мета створення статутного капіталу

- A. формування резерву коштів на випадок кривових явищ
- B. створення матеріальної бази для формування і розвитку товариства

C. створення матеріальної бази для виплат за судовими позовами
D. створення матеріальної бази для виплат акціонерам» [3]

5. «Якщо після закінчення фінансового року вартість чистих активів виявиться меншою ніж розмір статутного капіталу

- A. товариство зобов'язане оголосити про зменшення свого статутного капіталу
- B. товариство зобов'язане оголосити про розширення свого статутного капіталу
- C. товариство не зобов'язане вносити зміни до статутного капіталу
- D. товариство зобов'язане оголосити про зменшення свого статутного капіталу на суму, більшу ніж втрата чистих активів» [4]

6. «Забороняється використовувати для формування статутного капіталу

- A. бюджетні кошти, кошти, одержані в кредит та під заставу
- B. бюджетні кошти, кошти, одержані у якості благодійних внесків
- C. бюджетні кошти, кошти, одержані на умовах субсидіювання
- D. бюджетні кошти, кошти, одержані під заставу та на умовах овердрафту

7. До моменту державної реєстрації корпоративної структури кожен з його учасників зобов'язаний внести до статутного капіталу не менше ніж

- A. 100% вказаного в установчих документах вкладу
- B. 50% 1% вказаного в установчих документах вкладу
- C. 50% вказаного в установчих документах вкладу
- D. 75% вказаного в установчих документах вкладу» [5]

8. «Резервний капітал

- A. створюється для покриття збитків товариства
- B. не передбачає можливості покриття збитків товариства
- C. створюється для покриття збитків товариства якщо вони не перевищують розміри $1/2$ статутного капіталу
- D. створюється для покриття збитків товариства якщо вони не перевищують розміри резервного капіталу» [3]

9. «Оплата акцій корпоративної структури якщо вони викуповуються, здійснюється

- A. у грошовій формі
- B. у майновій формі
- C. у формі будь яких цінностей
- D. форма не має значення» [2]

10. «Ціна викупу акцій корпоративної структури

- A. не може бути меншою, ніж їх ринкова вартість
- B. може бути меншою, ніж їх ринкова вартість
- C. має бути меншою, ніж їх ринкова вартість
- D. може бути меншою, ніж їх номінальна вартість» [4]

4. Підготуйтеся до розв'язання практичних завдань

Завдання 1. Здійсніть вибір будь-якого підприємства, яке може бути віднесене до корпоративної структури. Виконайте побудову динамічного ряду показників:

- розміру статутного фонду;
- розміру резервного фонду.

У яких документах відображено дану інформацію?

Завдання 2. Відповідно до обраного здобувачем вищої освіти підприємства для виконання попереднього завдання, надайте інформацію:

- про чергові збори акціонерів (дата+порядок денний);
- про позачергові збори (дата+порядок денний).

Література:

1. Ігнат'єва І.А., Гарафонова О.І. Корпоративне управління: підручник К.: "Центр учбової літератури", 2013. 600с.
2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. №514-VI: редакція від 19.10.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
3. Бобровська О.Ю. Корпоративне управління соціальним розвитком територіальних громад: монографія /О. Ю. Бобровська, І. В. Шумік; Нац. акад. держ.упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2014. 231 с.
4. Давиденко Н. М., Буряк А.В. Корпоративне управління: [навч. посіб.]; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: Компринт, 2014. 339 с.
5. Калініна О. М. Корпоративне управління: [навч. посіб.]. Нац.аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т». Харків: ХАІ, 2015. 51 с.
6. Корпоративне управління: процеси, стратегії, технології: колект. монографія / [Абдуллаєв К. Н. та ін.]; за заг. ред. Шапошникова К. С., Соловйової Н. І., Станкевич Ю. Ю.; Херсон. обл. осередок «Всеукр. асоц. політ. економії», Ф-т економіки і менеджменту Херсон. держ. ун-ту. – Херсон: Гельветика, 2015. 535 с.
7. Сергійчук С.І. Корпоративнеуправління: навчальний посібник. Миколаїв : НУК, 2016. 228 с.

Тема 6. Органи управління акціонерним товариством та порядок їх роботи

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, обговорення ситуаційних завдань

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

- 1). Виконавчий орган акціонерного товариства.

2). Ревізійна комісія акціонерного товариства.

3. Розв'яжіть тестові завдання та обговоріть їх результати

1. «Порядок денний загальних зборів акціонерного товариства попередньо затверджується

- A.керівником товариства
- В.генеральним директором товариства
- С.наглядовою радою товариства
- D.власником контрольного пакету акцій товариства» [3]

2. «Акціонер має право призначити свого представника

- A.на строк до 30 днів
- В.на строк до року
- С.постійно або на певний строк
- D.на випадок окремої дати проведення зборів акціонерів» [4]

3. «Позачергові загальні збори акціонерного товариства скликаються

- A.власником контрольного пакету акцій товариства
- В.наглядовою радою
- С.керівником товариства
- D.генеральним директором товариства

4. Порядок проведення загальних зборів акціонерного товариства встановлюється

- A.керівником товариства
- В.генеральним директором товариства
- С.його статутом
- D.наглядовою радою» [2]

5. Необхідною умовою проведення загальних зборів є наявність

- A.фізичної більшості акціонерів
- В.кворуму
- С.50% зареєстрованих акціонерів
- D.всіх акціонерів

6. «До виключної компетенції наглядової ради належить

- A.прийняття рішення про відсторонення голови виконавчого органу від виконання його повноважень та обрання особи, яка тимчасово здійснюватиме повноваження голови виконавчого органу
- В.прийняття рішення про розміщення товариством інших цінних паперів, крім акцій
- С.підготовка порядку денного загальних зборів, прийняття рішення про дату їх проведення та про включення пропозицій до порядку денного, крім скликання акціонерами позачергових загальних зборів
- D.всі наведені відповіді вірні» [5]

7. «На засіданні наглядової ради кожний член наглядової ради має

A. один голос

B. голос, пропорційний кількості акцій

C. один голос плюс кількість голосів, пропорційна кількості відсутніх осіб

D. два голоси

8. Виконавчий орган акціонерного товариства здійснює

A. управління всією діяльністю товариства

B. управління поточною діяльністю товариства

C. управління фінансовою діяльністю товариства

D. управління ринковою діяльністю товариства

9. Членом виконавчого органу акціонерного товариства може бути

A. будь яка фізична особа, яка має повну дієздатність і не є членом наглядової ради чи ревізійної комісії

B. будь яка фізична особа, яка має повну дієздатність і є членом наглядової ради

C. будь яка юридична особа, яка має повну дієздатність і не є членом наглядової ради чи ревізійної комісії

D. будь яка фізична особа, яка має повну дієздатність і не є членом ревізійної комісії

10. Для проведення перевірки фінансово господарської діяльності акціонерного товариства загальні збори обирають

A. наглядову раду

B. ревізійну комісію

C. установчу комісію

D. директора» [3]

3. Підготуйтеся до обговорення ситуаційних завдань.

Завдання 1. «Акціонер ПАТ «Зоря», що володіє 12% звичайних акцій цього ПАТ, звернувся до арбітражного суду з позовом про визнання недійсним рішення загальних зборів акціонерів, в якому він не брав участі. Вимога мотивувалося тим, що Рада директорів ПАТ порушила порядок скликання зборів, самостійно визначивши друкований орган, в якому була дана інформація про майбутні збори. Акціонер в зв'язку з цим не був повідомлений про дату зборів і зміст питань, винесених на його обговорення.

На загальних зборах відповідно до протоколу були присутні акціонери, які володіють 61% голосуючих акцій. При голосуванні з питань, включених до порядку денного, рішення були прийняті абсолютною більшістю голосів (більше 90%) або одноголосно. Чи був задоволений позов акціонера? Чому? » [6]

Завдання 2. «Акціонер Петров звернувся до органів управління ПрАТ з особистим запитом про надання йому інформації про винагороди членів Ради директорів приватного акціонерного товариства та про надання списку найбільших акціонерів ПрАТ.

Чи буде задоволено запит акціонера Петрова? Поясніть, яка інформація може надаватися акціонерам відповідно до чинного законодавства України. Яка інформація про діяльність АПрТ може бути оголошена «комерційною таємницею товариства»? » [5]

Література:

1. Господарський кодекс України [Текст]: Верховна Рада України. Київ: «Велес». 2008. 168 с.
2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. №514-VI: редакція від 19.10.2016 р. [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
3. Бобровська О.Ю., Шумік І.В. Корпоративне управління соціальним розвитком територіальних громад: монографія; Нац. акад. держ.упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. –Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2014. 231 с.
4. Давиденко Н. М., Буряк А.В. Корпоративне управління: [навч. посіб.]; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: Компринт, 2014. 339 с.
5. Сергійчук С.І. Корпоративне управління: навчальний посібник. Миколаїв : НУК, 2016. 228 с.
6. Швець Ф.Д. Корпоративне управління. Навчальний посібник. Рівне: НУГВП, 2017. 320 с.

Тема 7. Цінні папери та їх роль в корпоративному управлінні

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, обговорення розв'язання практичних завдань та кейсів, їх дискусійне обговорення

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

- 1). Казначейське зобов'язання України.
- 2). Вексель.
- 3). Сертифікат фонду операцій з нерухомістю.
- 4). Опціон.
- 5). Варант.

3. Розв'яжіть тестові завдання та обговоріть їх результати

1. До боргових цінних паперів відносяться

- А. акції
- В. векселі
- С. інвестиційні сертифікати
- Д. все наведене

2. До іпотечних цінних паперів відносяться

- A. іпотечні облігації
- B. іпотечні сертифікати;
- C. заставні документи
- D. все наведене

3. Цінні папери, які посвідчують право власника на безоплатне одержання у процесі приватизації частки майна державних підприємств, державного житлового фонду, земельного фонду

- A. деривативи
- B. іпотечні цінні папери
- C. похідні цінні папери
- D. приватизаційні цінні папери

4. Цінні папери, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з правом на придбання чи продаж протягом строку, встановленого договором, цінних паперів чи інших фінансових та/або товарних ресурсів

- A. деривативи
- B. іпотечні цінні папери
- C. товаророзпорядчі цінні папери
- D. приватизаційні цінні папери

5. Опціони, форвардні та ф'ючерсні контракти, свопи, це

- A. іпотечні цінні папери
- B. деривативи
- C. товаророзпорядчі цінні папери
- D. приватизаційні цінні папери

6. Цінний папір, який випускає акціонерне товариство при його створенні, при перетворенні підприємства або організації в акціонерне товариство, при злитті (поглинанні) двох або декількох акціонерних товариств, а також для мобілізації коштів при збільшенні існуючого статутного капіталу

- A. опціон
- B. своп
- C. вексель
- D. акція

7. Облігації, за якими передбачається виплата відсоткових доходів

- A. цільові облігації
- B. дисконтні облігації
- C. привілейовані облігації
- D. відсоткові облігації

8. Облігації, виконання зобов'язань за якими дозволяється товарами та/або послугами відповідно до вимог, встановлених умовами розміщення таких облігацій

- A. дисконтні облігації
- B. цільові облігації
- C. пайові облігації
- D. відсоткові облігації

9. Державні боргові цінні папери, що розміщуються на міжнародних фондових ринках і підтверджують зобов'язання України відшкодувати пред'явникам цих облігацій їх номінальну вартість з виплатою доходу відповідно до умов випуску облігацій

- A. цільові облігації внутрішніх державних позик України
- B. облігації внутрішніх державних позик України
- C. облігації зовнішніх державних позик України
- D. цільові облігації внутрішніх суспільних організацій

10. Державний цінний папір, що розміщується виключно на добровільних засадах серед фізичних осіб, посвідчує факт заборгованості Державного бюджету України перед власником казначейського зобов'язання України, дає власнику право на отримання грошового доходу та погашається відповідно до умов розміщення казначейських зобов'язань України

- A. цільові облігації внутрішніх суспільних організацій
- B. цільові облігації внутрішніх державних позик України
- C. облігації зовнішніх державних позик України
- D. казначейське зобов'язання України

11. Цінний папір, який розміщується інвестиційним фондом, інвестиційною компанією, компанією з управління активами пайового інвестиційного фонду та посвідчує право власності інвестора на частку у відповідному фонді

- A. інвестиційний сертифікат
- B. казначейське зобов'язання України
- C. вексель
- D. дериватив

12. Стандартний документ, що є контрактом за яким одна сторона зобов'язує іншу продати чи купити певну кількість цінних паперів за певною ціною в майбутньому

- A. вексель
- B. дериватив
- C. фьючерс
- D. авізо

4. Підготуйтеся до розв'язання практичних завдань.

Завдання 1. Вартість облігації за номіналом – 250 грн; середня сума дисконту за

облігацією – 45 грн; рівень емісійних витрат у сумі залучених коштів за рахунок емісії – 7%. Визначити вартість позики.

Завдання 2. «Потреба підприємства у фінансових ресурсах для реалізації інвестиційного проекту становить 500 тис. грн. Для покриття цієї потреби було прийняте рішення про емісію облігацій з дисконтом. Параметри емісії характеризуються такими даними:

- загальна сума випуску (за курсом емісії) — 500 тис. грн.;
- дата закінчення розміщення облігацій — 31.01.08;
- строк погашення облігацій — 31.12.14;
- курс погашення — 100 % номінальної вартості;
- оціночна процентна ставка за облігаціями становить $i = 12\%$ (нараховується за методом складних процентів).

Розрахувати загальну номінальну вартість, яку слід виплатити в період погашення облігацій, і суму дисконту (дизажю), якщо проценти нараховуються щорічно (один раз на рік) » [5].

Завдання 3. «В оголошенні публічного акціонерного товариства зазначено, що дивіденди за його акціями за рік складуть 20 % річних за звичайними акціями і 30 % за привілейованими акціями. Визначити суму дивіденду на привілейовану акцію номіналом 5 грн. і одну звичайну номіналом 1 грн. Визначити дивідендний вихід, якщо дохід на просту акцію складає 0,2 грн» [2].

Література:

1. Живко З.Б., Сватюк О.Р, Копитко М.І. Корпоративне управління в системі економічної безпеки: навч. посібник.; за заг. ред. З. Б. Живко. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 456 с.
2. Ігнат'єва І.А., Гарафонова О.І. Корпоративне управління: підручник К.: "Центр учбової літератури", 2013. 600с.
3. Давиденко Н. М., Буряк А.В. Корпоративне управління: [навч. посіб.]; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: Компринт, 2014. 339 с.
4. Калініна О. М. Корпоративне управління: [навч. посіб.]. Нац.аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т». Харків: ХАІ, 2015. 51 с.
5. Сергійчук С.І. Корпоративнеуправління: навчальнийпосібник. Миколаїв : НУК, 2016. 228 с.

Тема 8. Ефективність та якість корпоративного управління

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, та розв'язання ситуаційних завдань

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- 1). Взаємозв'язок ефективності й інтересів учасників корпоративних відносин.
- 2). Механізм використання індикатора корпоративного правління Davis Global Advisors Inc. (DGA).
- 3). Рейтинг корпоративного управління (DR) консалтингової фірми Deminor.
- 4). Соціальна корпоративна відповідальність та її значення для корпоративного управління.
- 5). Досвід впровадження соціальної корпоративної відповідальності в системі підвищення якості бізнесу.
- 6). Корпоративне громадянство.
- 7). Практика трудових відносин крізь призму концепцій КСВ та корпоративного громадянства в Україні

3. Розв'яжіть тестові завдання та обговоріть їх результати

1. В системі управління корпораціями використовуються низка різноманітних стандартів корпоративного управління, які включають

- A. міжнародні стандарти (що ґрунтуються на принципі корпоративного управління ОЕСР, ЄБРР, ММКУ, групи «Євроакціонери»)
- B. національні стандарти (моделі) корпоративного управління (розвинутих ринків, країн)
- C. стандарти корпорацій (кодекси корпоративного управління)
- D. всі відповіді вірні.

2. «Ефективність системи корпоративного управління відображається у показниках

- A. зростання рівня капіталізації корпорації, збільшення обсягів інвестицій в діяльність;
- B. збільшення обсягів інвестицій в діяльність
- C. збільшення обсягів акцій;
- D. правильна відповідь 2 і 3» [2].

3. «Ефективність діяльності корпорації може бути забезпечена шляхом

- A. формування успішної бізнес моделі корпорації
- B. управління ризиками
- C. управління акціями, формування успішної бізнес моделі корпорації
- D. вірна відповідь а і б[4]

4. Збалансування інтересів суб'єктів, які беруть участь у функціонуванні корпоративної структури

- A. завдання корпоративного управління
- B. зміст корпоративного управління
- C. мета ефективного корпоративного управління
- D. стандарт корпоративного управління

5. «До характерних ознак ефективного корпоративного управління в компаніях належить

- A. гнучкість, тобто здатність корпоративного управління змінювати цілі та інструменти
- B. прозорість (розкриття) фінансової інформації та інформації про діяльність корпорації
- C. єдиноначальність
- D. головування ревізійної комісії» [3]

6. «Корпорація створює вартість за рахунок

- A. сильного та стійкого бренду
- B. низьких витрат на управління
- C. високих ставок ризику
- D. постійної зміни керівництва» [2]

7. Управління вартістю корпорації починається з

- A. визначення складу керівництва
- B. моніторингу документації та статутного капіталу
- C. вивчення ринку
- D. розроблення системи показників, яка дозволяє оцінити його ефективність

8. Незалежна стандартизована інтегрована оцінка практики управління корпорацією, яка виражається у значеннях узагальнюючих показників, склад яких визначається методикою рейтингування, це

- A. рейтинг корпоративного управління
- B. ранг корпоративного управління
- C. ренкінги
- D. коефіцієнт корпоративного управління

9. «За національною шкалою рейтинг корпоративного управління може перебувати в межах

- A. від рівня А (найвищий рівень рейтингу) до рівня В (найнижчий рівень рейтингу)
- B. від рівня А (найвищий рівень рейтингу) до рівня Е (найнижчий рівень рейтингу)
- C. від рівня А (найвищий рівень рейтингу) до рівня Д (найнижчий рівень рейтингу)
- D. від рівня А (найвищий рівень рейтингу) до рівня Z (найнижчий рівень)» [3]

10. «Характерними ознаками якості корпоративного управління є

- A. чітке дотримання законодавства, стандартів, правил та вимог щодо якості корпоративного управління
- B. незалежність ради директорів та всебічне залучення акціонерів до процесів управління корпорацією
- C. своєчасна та повна виплата дивідендів
- D. всі відповіді вірні» [2]

4. Підготуйтеся до обговорення проблемних питань та ситуаційних завдань

1. Яким чином проявляється сутність корпоративної соціальної відповідальності у контексті відносин роботодавців та працівників?
2. Сформулюйте та поясніть критерії, що дозволяють визначити підприємство (організацію) як соціально відповідальне.
3. Виділіть рівні соціальної відповідальності бізнесу та дайте їм характеристику.
4. У чому проявляються основні напрямки реалізації корпоративної соціальної політики?
5. Дайте характеристику основним міжнародним документам, що регулюють соціальну відповідальність бізнесу у розрізі профільних організацій.
6. Розкрийте основні ідеї концепції гідної праці. Яким чином вони переплітаються з чинним законодавством України?
7. Порівняйте сутність понять корпоративна соціальна відповідальність та корпоративне громадянство. Що спільного та що відмінного у цих поняттях? Яким чином вони співвідносяться між собою?
8. Охарактеризуйте основні проблеми, з якими стикається впровадження концепцій корпоративної соціальної відповідальності та корпоративного громадянства в Україні.

Література:

1. Живко З.Б., Сватюк О.Р., Копитко М.І. Корпоративне управління в системі економічної безпеки: навч. посібник.; за заг. ред. З. Б. Живко. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 456 с.
2. Давиденко Н. М., Буряк А.В. Корпоративне управління: [навч. посіб.]; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: Компринт, 2014. 339 с.
3. Калініна О. М. Корпоративне управління: [навч. посіб.]. Нац.аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т». Харків: ХАІ, 2015. 51 с.
4. Сергійчук С.І. Корпоративнеуправління: навчальнийпосібник. Миколаїв : НУК, 2016. 228 с.
5. Швець Ф.Д. Корпоративне управління. Навчальний посібник. Рівне: НУГВП, 2017. 320 с.

Навчальне видання

*Приймак Наталія Сергіївна,
Іванова Наталя Сергіївна,
Карабаза Ірина Анатоліївна*

Кафедра маркетингу, менеджменту та публічного адміністрування

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

Ступінь: магістр

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 1,5.

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50005, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.